

ABONAMENTUL.

Pentru monarhic:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Adunarea societății teatrale.

Pe 8 și 9 Noemvrie n. e convocată adunarea Societății noastre teatrale la Caransebeș. Imprejurarea aceasta ne îndeamnă, ca să ne oprim puțin în fața acestui mare eveniment, care în viața noastră culturală ar trebui să lasă adânci urme.

Durere, că programul, pe care ni-l prezintă comitetul central cu această ocazie e cât se poate de sterp. Dacă nu ar figura în fruntea convocatorului: Societatea pentru fond de teatru român, ar trebui să credem, că e vorba de vre-o reuniune de binefacere, ori de vre-o societate de ajutorare, care constrânsă să observe strictisim statutele, își prezintă rapoartele anului de gestiune, ca să se mântuie de ele. De fapt e trist acest program și nu e mirare, că astfel adunarea fondului teatral nu a stârnit nici în presa românească, nici în marile public aceea deosebită atențiune, care i-se cuvine.

De altă dată aveam baremi mângăerea, că direcțiunea își ținea de datorință, ca cel puțin bursierii să-i prezinte publicului românesc. Eram satisfăcuți, când dela adunare ne depărtam cu iluzii dacă nu cu altceva, că se fac preparativele, se cresc artiștii, că mergem repede, cu pași de uriaș, înainte spre scopul nostru, spre înfăptuirea teatrului românesc ardelesc. Acum trebuie să ne lipsim și de aceasta iluzie, căci întreg programul e o lungă dare de seamă, despre socoteli, exmiteri de comisii, închideri și deschideri de adunări — adevărat adunare de model, după toate prescrierile legii comerciale. Adecă vom avea totuși ocazie să asistăm și la câteva reprezentații de teatru românesc. Trupa dlui Antonescu va mântui situația și va da în privința aceasta absolut onoratei direcțiuni a societății fondului teatral. Ce bine e, că dl Antonescu a venit tocmai pe

acest timp în Ardeal! Inchipuiți-vă adunarea fondului de teatru fără un monolog batâr! Societatea teatrală, care, prin însași ființa ei trebuie să fie un stimul spre viața teatrală românească!

Imprejurarea asta ne silește să ne adâncim mai cu temei în raportul Comitetului și să-i privim mai în față activitatea dezvoltată pe anul de gestiune expirat. Cetim: înființarea revistei teatrale (cu spese 3636.70 cor.); secretarul literar (cu 2250 cor.); directorul artistic (cu 2566.63 cor.); comitete filiale (călătorii 600 cor.); bursieri, ajutoare (cu 6700 cor.); biblioteca teatrală (cu 9 numeri noi). Apoi birou 900 cor.; chirie 800 cor.; porto 83.04 cor. suma-sumarum 18.108.39 cor. cheltueli pe anul de gestiune 1913.

Și teatru nicăiri! Am ajuns la cheltuelile oribile de aproape 20 mii anual din fondul de teatru, fără ca să întrezărim măcar, că oare unde are de gând să se oprească onoratul comitet și când se va apuca serios de lucru pentru înfăptuirea teatrului românesc? În loc ca întreagă activitatea comitetului să se concentreze toată spre această țintă, unica țintă ce o poate avea societatea teatrală, vedem cu mirare, cum mereu se înmulțesc entitățile în jurul fondului teatral.

Avem acum director artistic, avem secretar literar, avem chiar revistă teatrală, avem funcționari, câți îți trebuie — dar n'avem teatru. Azi mâne pe calea apucată ne vom pomeni cu un regisor, un sufleur, coiffor, director al orchestrii, habituei, aplaudatori chiar, numai teatru nu vom avea.

Veți zice: Statutele fondului teatral admit cel mult preparativele pentru teatru: Creșterea unui contingent destoinic pentru artă și îngrijirea piezelor potrivite pentru teatru.

Partea primă a acestor preparative nu o cunoaștem pe deplin. Nu știm, că cei vre-o câți-va artiști, dnii Mărcuș, Crișan și Băilă, în ce condiții

au fost aplicați și cum vor da ascultare la timp glasului chemător al societății teatrale. Dureros e, că din cele 20 mii cheltueli anuale, sunt de abia câți-va bursieri.

Cât pentru piesele teatrale câte au apărut în biblioteca teatrală (42 nri până acuma) sunt nu numai lipsite de orice valoare artistică, dar în forma cum să continuă aceasta publicație, constituie cea mai naivă pagină în istoria nizuințelor noastre culturale. Din broșurile apărute sunt cele mai multe localizări (mai ales din nemțește) redată în românește, cu aplicare la situații absurde și naive, încât sunt absolut inconsumabile. Ne-ar fi plăcut dacă secretarul ar fi publicat o scurtă statistică, ca să se vadă, că aceste anemice piese și localizări, întru cât au fost luate în considerare de diletanți, la diferite ocazii. Cu toate, că sermanul secretar literar face ce poate, recomandă «piese bune de jucat» scrie particularilor, oferă mereu marfa bibliotecii teatrale, dar publicul trece peste comedioarele fără dub, fără vlagă, naive și proaste cu un zimbet compătitor.

Dar să lăsăm critica. Scopul nostru e, să relevăm o situație, care nu mai e permis să fie tolerată. A admite instituirea unui funcționarism în fruntea societății teatrale cu pretenții de a înăduși sau a amâna înființarea teatrului românesc, este a lăsa societatea pradă oamenilor fără înțelegerea cuvenită a situației. Dacă e vorba să se facă pregătirile pentru posibilitatea unei înfăptuiri apropiate a teatrului românesc, apoi ne rugăm, ca activitatea societății teatrale în alte cadre să se învâрте.

Să se pregătească un număr suficient de artiști și să se îngrijească de promovarea unei adevărate literaturi dramatice românești.

Nu localizări, nici situații streine de sufletul nostru, nici traduceri, nici piese lipsite de viață vor stârni entu-

siasmul nostru pentru arta teatrală românească, ci literatura dramatică, care să-și aibă rădăcinile adânci în sbuciumul nostru sufletesc, pe care trebuie să-l interpreteze fidel. O literatură dramatică, care se nutrește din viața noastră socială, din frământările noastre psihice, în care pulzează sufletul nostru specific românesc ardelenesc, își așteaptă apariția în biblioteca teatrală. Insuficiența și netrebnicia repertoriului actual teatral o simte de altcum și secretarul literar, când cere, ca societatea teatrului să între în legături cu direcțiile teatrelor din țara românească, pentru a aduce pieze de acolo pe scenele teatrelor noastre.

Se impune deci o muncă conștientă și o înțelegere adâncă a situației la societatea fondului pe teatru. Se caută un comitet, care se înțelege rostul teatrului nostru de aici, să știe alege mijloacele, cari să ne aducă mai aproape de țintă. Și mai ales în fruntea afacerilor am dori să vedem pe bărbatul acela superior, care să aibă și cunoștința adâncă a lucrurilor și simțul responsabilității în aceasta materie. Așa cum dnul Oniț a condus afacerile până acuma nu mai poate merge. Mai treacă odată vremea lucrărilor de șablon și a absolutearelor convenționale.

Quo vadis, Austria? Ein Roman der Resignation, von einem österreichischen Offizier. Vita-Verlag, Berlin Ch. 1913.

De-o vreme încoace în presa europeană se discută, cu tot mai multă stăruință o chestiune arzătoare: Austria vrea într'adevăr să continue rolul de „om bolnav“, pe care l-a avut până acuma Turcia? Autorul romanului „Quo vadis, Austria“ (Unde mergi, Austria? ...Un roman al resemnării) analizează și el această chestiune cu o uimitoare îndrăzneală, care în Austria a avut ca urmare sechestrarea romanului.

În realitate, acest „roman al resemnării“ nu este un roman. Este mai mult o mărturisire de credințe politice a unui om, care și-a pierdut teată nădejdea în viitorul unei țări, în slujba căreia și-a pus toate puterile, intrând în rândurile apărătorilor ei. E mărturisirea unei credințe pierdute...

*

În prologul romanului — să menținem și noi numirea ce a dat cărții sale autorul — răsună un glas de Casandra, care răspunde la întrebarea stăruitoare: Quo vadis, Austria? E un glas sinistru, care trezește numai deznădejde:

„Văd fulgere în miazănoapte și miazăzi, în răsărit și apus. Fulgerele însângerate pornesc deasupra zidurilor vechiului Iliion și cerul e o mare de flăcări. Din nori se revarsă dușmani, cari năvălesc asupra Austriei care doarme. Și ținta lor e vechea cetate de lângă Dunăre... Și fiecare își ia o parte din pradă, iar Casa Habsburgilor pornește jalnic în streini...“

Și nu e nici o scăpare? Casandra răspunde din nou:

„Du-te la Domnitorul tău și spune-i să frângă cu mână de fier capul Hidrei și să nu-i uite pe ceice așteaptă cuvântul lui... Să se întemeieze pe ofițerii săi și pe armata

sa bătrână, căci altminteri nu se va întoarce vara de zece ori și sfârșitul a sosit“. Romanul însuși e o expunere a motivelor, cari sprijinesc pesimismul autorului.

Expunerea aceasta începe cu anexarea Bosniei și Herțegovinei, care a fost urmată de un lanț lung de neiertate greșeli diplomatice. Un tânăr ofițer, care ajunge într'o garnizoană din Bosnia, în vara anului 1908, e propovăduitorul desnădejdii, ce se desprinde din aceste greșeli. În armată nu mai este spirit militar, ofițerii nu se interesează de nimeni și de nimic, nici chiar de chemarea lor. Ei trăesc de pe o zi pe alta, în chefuri și petreceri fără a-și frământa mințile. În armată nu mai este disciplină, între soldați și superiori nu mai este armonie și înțelegerere. Tot ce se face se face în mod mecanic, fără însuflețire, fără credință în izbândă.

Din Viena vin ordine contradictorii. Diplomația noastră își pierde capul și le face toate numai pe jumătate sau deandosele. În Balcani izbucnește războiul cu Turcii, și noi nu facem nimic, pentru că nu îndrăznim și nu îndrăznim pentru că nu mai avem încredere în noi și în forțele noastre. Tot ce facem, facem în ascuns pe calea intrigilor.

Și Uchatius — acesta este numele tânărului ofițer — disgustat de politica ce se face, dednădăjduit, că Austria a ajuns pe panta pierzării, își cere dimisia din armată și se închină gazetăriei ca prin scrisul său să încerce alungarea unei primejdii, care se apropie tot mai mult și cu pași tot mai hotărâți.

Quo vadis, Austria? este astfel o critică a politicii noastre externe și interne și caută să dovedească imensele primejdii ce le invoală stărnind nemulțumiri în afară și nemulțumiri și mai mari înlăuntrul țării.

(Luceafărul).

I. G.

FOIȚA.

O zi ca altele.

De Toma Cocșiu.

Ghiran sta în crișmă cu cotele pe masă. Mai mârâia singur vorbe fără șir și înțeles, se mai uita la glăjuță, mai arunca ochii pe fereastră, când trecea vr'un car pe uliță, trâncănind, dacă era gol, pârâind din încheeturi, dacă venia încărcat.

De câteva zile ținea lanț o căldură să te topești nu alta. Soarele ardea ca cu foc. Pe costișe iarba s'a făcut roșcată, alocuri a pierit ca de pârjol. Din pârăul satului n'a rămas alta de cât câte o baltă la loc mai așezat. Câinii zăceau la umbră cu limbile scoase de un cot. Ciorile umblau cu pliscul căscat. Găinile nu ieșea din buruieni.

Oamenii nu-și vedeau capul de trebi. În sat, pe câmp era numai un du-te, vino. Snopii, în clăi, și-au uscat buruiena și trebuiau duși la adăpost. Poate veni un vânt să răstoarne clăile și să se scuture o grămadă de grăunțe, pot da niște ploii, care să ție și să incolțească grăul în spic. Nu te poți juca cu truda de un an și unde ție toată nădejdea.

Și pe o vreme ca asta scumpă, de să-ți ții păcat, că n'ai dat mai iute, Ghiran răzima pârăii crișmii. Dacă a văzut umbră

înaintea ușii a ieșit afară. Înlăuntru îl prea pișcau muștele. „A ploaie, tot a ploaie“ grăi Ghiran lăsându-se într'o mână și gemu când ajunse tot trupul la pământ. S'a mai supt de câteva ori, până și-a găsit locul.

Se uita, așa, dus, peste coperișele caselor și lua aminte cum se distramă un nor la răsărit, în fund de zări. După-ce și-a oboisit ochii, i-a pus în pământ, bătăbânindu-și capul. A implântat unghia în pământ după o petricică, ce sta ieșită de jumătate afară. A luat-o între degete. a gugulit-o un răstimp, negândindu-se la nimic, apoi a făcut-o scăpată. Era așa de debălăzat, parcă lui i-a dus apa agoniseala de ani de zile.

Ca și când și-ar fi adus aminte de ceva, a ridicat capul deodată, cănta din ochi pe cineva. N'a văzut pe nimeni și iar și-a pironit ochii în pământ. Trei furnici se sileau, se munceau, să căzneau să târăie o coajă de pită. Ghiran s'a uitat mult la ele cum apuca una de aici, alta de acolo cum s'a împiedecat coaja de un pai înșipt în pământ, și trăgeau bieteile să-și rupă mijlocul.

Ghiran s'a sculat deunde era, a dat să pășiască, fără să ia seamă, că poate strivi furnicile.

— „Jupâne!“ — „N'aude“ gândi în sine. Mai strigă odată „jupâne!“ Nimic. „N'aude ori se face“. Merse aproape de pârul vâratec, cu poamele în pâră, sub care se lungise jupânul numai în cămașe, deșche-

iat la gât. Se răcorea, făcându-și vânt, c'o bucată de carton ruptă dela o cutie de zahar.

— Jupâne — zise deaproape.

— Mai meri în treabă-ți omule. N'am. S'a gătat.

— Jupâne, apoi așa?! —

— Așa. Cum altfel? Ai venit și azi fără nici o lețcaie. Tot pe datorie. Și eu îl cumpăr mă, nu-l fur, ori ce gândști? Ai cerut odată țiam dat ca la un om de omenie. Ai mai cerut. N'am vrut. Ți-a dat jupâneasa. Fie. Dar nu și a treia.

— Jupâne, nu mă face... Chiar azi.

Azi ne azi, ce am zis ti zis. Să poți plăti barem datorie.

— Unde-i jupâneasa — zise rotindu-și ochii.

— Îi treaba mea eu te și jupân și jupâneasă. M'ai înțeles? Ea n'are să se amestece, unde nu vreau eu. Și-am isprăvit.

— Jupâne ști ce: dă-mi să mai înghiț odată și în loc de una scrie două. Și mai vin să-ți tai lemne să ai până la Crăciun.

— Bine, mă, fie și de astădată, — zise jupânul, arătându-se tot năcăjit. — Îți fae și binele asta. Da numai pot, zău numai pot. Credeți-mă și voi pe mine cum vă cred eu. Îi de dat, nu zic, nu l'am adus să-l beau eu, atâta. Numai nu-l pot lăpăda. Mă costă și pe mine. Țin o păreche de cai, slugă, căruță, numai să-l pot aduce dela „dipău“, când au oamenii lipsă. Ia să nu

Situația politică. Deschiderea dietei din 30 Octombrie, a avut unele neașteptate surprize pentru lumea politică ungurească. La ordinea zilei au fixat desbaterea mai multor proiecte de legi, între care cele mai urgente erau: reforma curții cu juri, și reforma legii de presă. Guvernul și partidul său nu s'au așteptat, că la ședință va lua parte și opoziția, după ce aceasta declarase, că până când nu vor fi depărtat din palatul parlamentului garda instituită de Tisza, nu vor lua parte la desbaterile parlamentare.

Opoziția însă și-a schimbat tactica și la aceasta ședință a apărut în sala parlamentului în număr aproape complet. Au luat cuvântul șefii partidelor opoziționale unul după altul, desvâind fără milă corupțiile, cari sub regimul lui Kúhen și Lukács au infiltat întreaga viață publică ungurească. Cel dintâi orator a fost contele Károlyi Mihály, șeful fracțiunilor patruzeșiopt-iste, care a atacat vehement pe ministrul-prezident Tisza, asemănându-l cu unul ce a căzut într-o bandă de hoți. Când a ajuns să cunoască în ce societatea este, în loc să se refugieze între oamenii cinstiți, a făcut pe apologetul tâlhăroilor și a beneficiat de toate fructele celor din bandă. În acest ton a continuat, contele Andrassy Gyula, șeful partidului constituțional, zicând, că manoperele guvernului Lukács, și a regimului, care azi e depozitarul politicii fostului ministru prezident, în nici un chip nu se pot concorda cu cinstea ungurească. Mai nimerit a caracterizat situația guvernului de azi, și al partidului muncii, deputatul democrat Vázsonyi Miklos, care a aplicat cu ironie mușcătoare crâncene lovituri guvernului actual.

A răspuns aproape fiecăruia contele Tisza. Se vedea însă că apăra o cauză

desperată, și înzădar încerca să îl acopere pe Lukács cu relevarea unor rezoane de stat, nu putea deloc să justifice panamalele și banii luați dela particulari cheltuiți cu ocazia alogerilor deputaților guvernamentali.

Guvernul a suferit de fapt, o crâncenă înfrângere și impresia generală e că în fața atacului combinat a partidelor opoziționale, nu mult se va mai putea susține. E mare întrebarea însă dacă partidele aceste cari zstăzi atacă cu atâta vehemență guvernul lui Tisza, vor fi la timp mai altcum, mai ales că coaliția nu de mult a avut frânele guvernului în mână, și de reînvierea acestei ere, se entremură azi țara întreagă.

Noi românii n'am avea ce aștepta nici dela șleahta Károlyi—Andrassy precum n'am așteptat nimic nici dela Tisza.

Preoți celibi și căsătoriți.

(*) Cu ocaziunea denumirilor în cler, a conferirii anumitor beneficii bisericești, cum și pe timpul ieșirii din Seminar a clericilor absolvenți, adesea se aude vorbindu-se despre deosebirea, ce este între cele 2 feluri de preoți la noi: celibi și căsătoriți. Se susține preferința unora peste ceilalți, ba alocurea se remarcă un antagonism și o rivalitate, care duce destul de departe și e cauza multor năcazuri, pe cari nici Dl Hristos, nici sf. Biserica nu le-a voit, când a așezat, resp. a regulat relația între cele 2 sf. taine: preoția și căsătoria.

Sf. Biserica a noastră dreptcredincioasă răsăriteană permițând preoților a alege între căsătorie și celibat, nu a intenționat a stabili o gradație între preoți, ci pur și simplu a dorit să dea teren de manifestare aplicărilor fiecăruia: celor cu aplicări pentru viața ascetică: celibatul, celor cu aplicare

spre altă luptă a vieții: căsătoria. Biserica a declarat că celibatul e subiective, o stare mai perfectă, decât căsătoria, cum d. ex. mai perfectă e starea aceluși creștin, care postește de 3 ori pe săptămână; dar precum despre creștinul, care, precum i-e datorința, numai de 2 ori postește, nu ai putea zice, că nu e creștin destul de bun: astfel nu a stabilit Biserica, cumcă celibii s'ar afla în o treaptă mai perfectă a preoției. Din punct de vedere al dreptului comun nu e deosebire între preoți celibi și căsătoriți; negreșit e mare meritul aceloră — și-și vor avea cununa în ceriu (Apoc. 14, 4) — cari petrecând în neîncetate deprinderi sufletești (v. Conciliul prov. I. Tit. VII. Cap III.), prin observarea unei continențe depline până în sfârșit, contribuie la tezaurul de sfințenie al Bisericii pe pământ, dar de altă parte și în statul căsătoriei (creșterea pruncilor) sunt atâtea prilejuri de câștigare a meritelor înaintea lui Dumnezeu, încât aproape se aplanează diferențele între cele 2 stări. Pentru aceea, repetăm, Biserica nu a statorit gradație între preoția căsătoriților și celibilor, ci recunoaște aptitudinea preoților de amândouă felurile la orice funcțiune bisericească. Dispoziții particulare există însă, astfel înainte de toate episcopul are să fie celib (dacă preot căsătorit ajunge episcop, să se despărță) apoi în Arhidieceza noastră membrii capitolului Bobian nu pot fi, decât celibi, în sfârșit rectorilor seminarelor se cere la noi prin Conc. prov. I. T. IX. C. I. să fie încât este cu puțință, bărbați celibi. Pentru toate celelalte oficii, resp. beneficii bisericești pot fi corespunzători clerici fie celibi, fie căsătoriți.

Deși recunoaștem, că sunt cazuri, în cari, anumite împrejurări laterale reclamă considerarea celibatului, totuș acesta singur nu se poate susține în fața altor recerințe

fiu eu, să trebuiască să mergeți la oraș după un det, cum ar fi atunci?

Ghiran a slobozit o gură printre dinți, dar ține rachiul, nu-l lasă pe gâtleej decât picur de picur, să simțā dulceța la tot stropu: A ieșit iar în prag, i-au pocnit oasele lăsându-se jos, și-a grijit glăjuța bine, să nu se răstoarne. Mai sugea câteodată, altă dată îl ducea numai la buze, își muia puțin vârful limbii, plescăia când cobora glăjuța. Ce-i bun se gatā iute.

A întors tăcerea pe un cântec, ce-l învățase la cătanie, dar nu-și mai aduce aminte decât de tare puține vorbe din el. „Scolii aprinde lampa, să-ți vad fața ta”. Glasul răgușit rămânea acolo, poticnit, nu ca sările, când răsună în depărtări.

Dacă a văzut, că nu merge cu cântecu, s'a lăsat pierdut în gânduri. Mai înainte jupânul era săritor nevoie mare, acum îl ia ca pe un slugă. Nevasta acasă, până mai adineaori, diminețile și chiar și ziua când dormea el, umbra în vârful degetelor, acum pune copii să facă tărăboi. Ba se pune și împotriva. Ș'apoi cocoșu cântā la casa omului, nu găina. Apoi dacă vrea ea să poarte pālăria, poarte-o, numa o vedea ea.

Sorbi și al din urmă picur, a ridicat glăjuța să se încredințeze anume că e goală. Se lăsa lănced, capul îi era ca de plumb, o toropeală dulce i-se strecura prin vine, ochii i-se împăijenirā, genele se făcurā grele, căscā una lung de-i trosnirā tāmplele, puse

o mână de căpătāi și l'a luat un somn adânc, de puteai tăia lemne pe el.

Trei copilandri treceau pe drum, l'au văzut, știa ei în ce ape-i Ghiran, s'au apropiat, îl trāgeau de un picior, de-o mână, îl smânceau de haine; el — butuc. I-au luat pālăria și se jucau apoi dea „știru” cu ea. Unul sta de pază. Ceilalți cercau, unul deoparte, altul de altā, până izbutea careva să ia pālăria, cu picioru, înainte, apoi o mână care apuca, izbindu-o cu piciorul, până îi ajungea paznicul și le-o apuca. Făceau lărmălaie și nu se duceau la lucrul lor până nu venia jupânul de-i huiduia.

Soarele era ca de două sulți la sfințit. Ghiran se întoarse pe altā parte și încep un sforăit mai abitir ca buciumul păstorului. Dela o vreme sări, ca ars, oblu în sus, sguđuit, fugi în crișmā. Sufări repezi, fața crispatā, fruntea brobonatā de sudoare, se făcea mic, ținându-și capul între umeri, se uita cu niște ochi, întorși-cu albul, de te lua groaza.

— No, no, nu fi prost — zise jupânul.

Se mai desmeteci, și-și veni puțin cât de puțin în ori. Iși dete seamā c'a fost vis. N'are de ce să-i mai fie frică. D'a parcā-l vedea înainte. Cum venia tauru cătrā el boncānind, și cum scurma pământul cu picioarele și cum sforāia, de gāndea-i că vrea să arunce fiacări pe nări. Ce spaimā, ce vis urāt!

Dupāce se trezea din somn, totdeauna

avea o poftā nebunā să bea. Nu se putea îndestula cu ce venia pe grumazul glăjuții, ar fi ridicat butoiul, simțea atāta putere, și-ar fi supt dela cep.

— Dă-mi o jumătate.

— Da, da. Māne.

— Cum așa.

— Așa bine.

— Nu?

— Nu!

— Nu?

— Nu! Mergi, nu mă mai cicāli. —

— Mai zic odatā; nu?

— N'ai ce te ruga. Nu capeți.

— Imi i-au eu. Ian fă-te încolo — și întinse mână după jupânul să-l ferească.

— Māi nu fi copil. Ai minte — zise jupânul liniștit.

— Acum mai ai și dumniata. — Îi jucau fioros luminile ochilor și-l strāpungeau pe jupānu la inimā. A priceput el, că cu Ghiran acum nu-i de glumit și se mira, că nu-l văzuse nici odatā așa.

— Stāi că-ți dau. Cāt să-ți dau?

— Pune ici o jumătate cât am cerut — și Ghiran bātu cu palma în tejghea ca un învingător.

— O fi prea mult.

— Mie nu.

— Te îmbeți.

— Grijă mea. — Ne mai putând să rabde tārguiala se întinse la măsurii.

(Va urma)

canonice. Deci vrând cineva să competeze după ori care beneficiu, are să știe, că la dobândirea unui post bisericesc precum nu-l poate îndreptăți starea lui de bogat sau sărac, ori înrudirile cu cari se mândrește, așa nici celibatul sau numeroasa familie, ci aptitudinea! Iar aptitudinea o determină pregătirile, aplicările, caracterul omului și atestatele din munca desfășurată până aci. Canoanele bisericii noastre, afară de cazurile de mai sus, nicăierea nu recer să fie omul celibe sau căsătorit, ci recer să se aleagă dintre cei mai buni, mai cucernici, mai învâțați, mai zeloși preoți.

Deja principele Maximilian de Bavaria, în a sa lucrare, „Prelegeri asupra chestiei bisericii orientale“ (Freiburg, 1907.) observă despre clericii orientali dela seminarile din Roma, etc., că aceia, după o creștere corespunzătoare, toți se dedică celibatului. Numai un năcaz e, zice el, „Ușor poate da naștere unei răvne neordonate (Strebertum), căci orientalii, cari de bună voie primesc celibatul, adesea pot avea preocupăția, că dintre ei trebuie să recruteze dignitarii bisericești“. Lasă că până ce celibatul e împreunat cu pregătirile mai înalte, nu în urma celibatului, ci în urma pregătirilor și a aplicării acelor pregătiri, e cu tot dreptul să fie preferite anumite persoane; cât ce înse se confundă acestea două și ceea ce numai pregătirilor ar compete, se vindică celibatului: e abatere dela adevăr. Cu atât mai puțin poate fi în cine merit celibatul, cu cât mai puțin se deosebește în privința ascetică cutare preot celibe de cei căsătoriți, și cu cât cunoscut e, că sunt și de aceea, cari numai în urma unor împrejurări accidentale (d. ex. n-au avut cunoștințe ori s-au înșelat în vre-o așteptare) au rămas celibi.

Una de închiere: dacă e dat și bisericii noastre să ajungă acolo, unde au ajuns alte biserici unite (a Sirilor, a Coptilor și cea gr.-cat în America), adica acolo, să se introducă celibatul obligator, preferească-se celibii în toate posturile, crească-se clerul tiner în spirit celibatar, deci fie înaintarea treptată, dacă înse e vorba să rămânem cum am fost, atunci respectarea dispozițiilor liberale ale dreptului canonic în aceasta privință e cea mai bună cale pentru o convingere fericită a celor 2 feluri de preoți: celibi și căsătoriți în biserica română greco-catolică.

Pagini științifice.

Higiena creierului.

De *Dr. V. Hâncu*, med. arhid.

(Continuare)

Atențiunea. Toate ideile sau cunoștințele le căpătăm prin simțurile din afară și prin cele de din lăuntru.

Impresiunile, ca să se poată fixa în creier, trebuie ca acest organ să fie atent, să fie îndreptat spre ele, astfel nu putem avea o idee sigură, ci confuză, întocmai cum ne-am mișca înaintea unui aparat de fotografie, când imaginea de pe sticlă nu se aseamănă cu persoana.

Atențiunea deci fiind un factor de prima necesitate a facultăților intelectuali trebuie păstrată și conservată conform per-

ceptelor igienice, dacă voim a dobândi o idee clară, care va servi cu siguranță pe celelalte facultăți. Atențiunea însă înseamnă activitatea creierului, deci un mod de consumare pentru a funcționa, ea variază după etăți sexe și alte stări ale omului, de unde ar urma, că trebuie să o supraveghem în cadrul acestor împrejurări ex. Dacă am pretinde aceiași atențiune copilului la 7 ani, ca altui la 16 ani, creierul celui dintâiu se va consuma mai mult, se va obosi mai lesne, și atențiunea fiind pretinsă întruna, nu numai că va obosi celula nervoasă, dar mai ales va da congestia și inflamația substanței nervoase și a meningelor, copilul prin urmare ușor ș-ar putea compromite inteligența, cari va rămânea mărginită sau chiar redusă.

La etate mai înaintată poate fi întrebuițată mai multă vreme, totuși prelungită prea intensiv aduce oboseală intelectuală, ideile devin întunecate cugetarea să eșecută mai încet, inteligența să obosească omul încetul cu încetul ajunge să nu mai priceapă nimic, și dacă aceasta stare urmează să se repete, tot corpul să obosească și începe a să debilita și slăbi din ce în ce mai mult, de ex. la oameni bătrâni hrănirea creierului în raport cu vârsta să împuținează și cu ea și atențiunea.

Trebuie deci ca atențiunea să fie îndreptată asupra impresiunilor asemănătoare, spre a se putea forma idei potrivite și clasificate. la din contră va rezulta confuzie aleirea și debilitarea creierului în loc de idei clare, sigure și drepte.

Educația și instrucția ar trebui se cunoască bine aceste date, căci numai grație acestor observații vom putea conserva și întreține inteligența unui copil în perfectă stare.

Toate simțurile să desvoaltă crescând prin educațiune și prin obicei perfecționându-se, iar din contră dacă, le obosim prin exerciții îndelungate, ele se tulbură să obnubilează și chiar să tâmpesc. Tot așa și creierul, care încordat printr'o atențiune prelungită, se îngunuche, ne mai putând funcționa normal, să tâmpește. Aceasta ar fi una din cauzele fundamentale, care ar contribui într'un grad destul de mare la ideotizarea celor mai mulți copii, mai ales printr'o instrucție fără sistem, vicioasă și periculoasă meningitelor cefalitelor, care omoară pe copii iar pe unii mai în vârstă, dacă nu-i poate omori, îi trece în categoria celor nebuni.

Memoria. Ideile formate prin atențiune, clasificate și întipărite în spirit, pot fi reproduse prin facultatea numită memorie. Aceasta facultate are puterea de a păstra fotografia ideilor și a impresiunilor și de ale reaminti după voie. Ea e una din operațiunile cele mai admirabile ale inteligenței, variind după etăți după puterea și dezvoltarea creierului. E prima facultate care să desvoaltă la copil și aceia, pe care omul o pierde mai lesne, mai ales cătră bătrânețe.

(Va urma.)

Raportul general al comitetului „Societății pentru fond de teatru român“.

Onorată adunare generală!

Dacă adunarea generală dela Blaj (1911) a soc. noastre s'a desfășurat cu o pompă deosebită, cu ocazia jubileului „Aso-

ciatiunii“, la care am luat parte și noi, adunarea generală din 1912 s'a ținut la Brașov într'un cadru mai simplu și fără de-a impune sarcini materiale publicului local,

Criza financiară prin care a trecut și trece patria noastră, dezastrele economice, cari au copleșit poporul nostru, explică îndeajuns contrastul dintre aceste două adunări generale.

Durere, nota aceasta neagră a crizei financiare și economice, a rămas aceeași și în anul ce a urmat și ea se va resimți în toată gestiunea anului 1912/13 a societății noastre, ca un rău, care nu ne-a cruțat nici pe noi.

Cu toate acestea — o putem spune cu multămită sufletească — nu am stat pe loc și am făcut tot ce ne-a fost cu putință pentru ca să ne apropiem de realizarea problemelor mari și frumoase ale societății noastre.

Comitetul a ținut anul acesta (1912/13) 7 ședințe, în cari s'au luat dispoziții pentru executarea hotărârilor din adunarea generală ultimă și s'au pertractat celelalte agende curente ale societății.

Momente principale din viața societății noastre, cari au preocupat mai mult comitetul în activitatea sa de peste an, le reasumăm în cele următoare:

I. Înființarea „Revistei teatrale“.

Comitetul societății DV. apreciând puterea de muncă a secretarului nostru literar, dl dr. Horia Petra-Petrescu, angajat în serviciul societății pentru acest an de gestiune, și pe de altă parte căutând să stabilească o legătură mai strânsă între conducerea și între membrii societății noastre, legătură, care nu se putea strânge îndeajuns prin editarea „Anuarului“ societății ce apărea numai odată pe an — a hotărât încă în prima sa ședință din acest an: să sisteze editarea Anuarului societății și în locul Anuarului să editeze sub direcțiunea dlui dr. Horia Petra-Petrescu, o revistă, care să apară deocamdată tot la câte 2 luni, adică în 6 numere pe an. Astfel am socotit să ne creiăm prilejul de-a trezi interesul membrilor societății, precum și a celor, cari încă nu s'au înscris în rândurile noastre, în loc de odată pe an (cum o făceam cu „Anuarul“), acum de 6 ori pe an. Așa s'a înființat „Revista teatrală“, pe care o tipărim în 1400 de exemplare, o distribuim gratuit tuturor membrilor, cari și-au achitat sau își achită regulat angajamentele față de societatea noastră și din care au apărut până acum 5 numere, pe cari le accludem la acest raport. (386 pag.)

Ne face o plăcere să constatăm, că directorul revistei noastre, dl dr. Horia Petra-Petrescu, s'a achitat de imputernicirea primită nu numai spre mulțămirea deplină a comitetului DV., ci spre mulțămirea tuturor oamenilor de bine, cari au și salutat cu sinceră bucurie acest nou fort al luptelor noastre culturale.

„Revista teatrală“ prin informația sa amplă, prin îndrumările sale multe și luminate, prin căldură și dragostea cu care bate la ușile tuturor celor chemați să participe la munca de cultură a neamului — și-a asigurat chiar și în acest scurt timp de existență al ei un loc de cinste în presa noastră periodică. (Va urma.)

Convocare.

În conformitate cu dispozițiile §§-lor 25—27 din statute *Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceză* își va ține

Adunarea generală

în Balázsfalva—Blaj, la 9 și 10 Noembrie 1913.

Program:**ȘEDINȚA I.****Ordinea de zi:**

Duminecă la 9 Noembrie.

1. La orele 8³/₄ a. m. participare în corpore la serviciul divin în biserica catedrală.
2. La orele 10 a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raportul secretarului despre activitatea Reuniunii în anul 1912/13.
5. Conferență din cercul științelor pedagogice de Iuliu Maior, profesor.
6. Raportul casarului.
7. Raportul bibliotecarului.
8. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Foaia Școlastică”.
9. Prezentarea propunerilor intrate la birou.
10. Exmiterea comisiunilor:
  - a) Pentru examinarea raportului general;
  - b) Pentru cenzurarea socotelilor anului 1912/13, și a proiectului de buget pe anul 1913/14.
  - c) Pentru examinarea raportului comitetului redacțional și al bibliotecarului.

ȘEDINȚA II.**Ordinea de zi:**

La orele 3 d. a.

1. Raportul comitetului central în chestiunea „Orfelinatului”.
2. Discuție asupra temei: Cum să se propună științele naturale în școlile primare nedespărțite?
3. La orele 5 d. a. „Concert” aranjat de elevii institutului pedagogic.
4. După concert, dl. Va'er Suciu, prof. va ține o conferență, însoțită de „Proiecțiuni luminoase cu schiopicomul”.

ȘEDINȚA III.**Ordinea de zi:**

Luni, în 10 Noembrie la orele 8 a. m.

1. Conferență din cercul științelor naturale de Dr. Alexandru Borza, profesor.
  2. Raportul comisiunilor exmisse.
  3. Fixarea tezelor pedagogice (§. 29. c).
  4. Debaterea propunerilor.
  5. Închiderea adunării.
- Balázsfalva—Blaj, din ședința biroului central ținută la 30 Sept. 1913.

Ioan F. Negruțiu,   Petru Ungurean,
prezident.   secretar.

Diverse.

Alegerea membrilor în congregația comitatenză a comitatului Târnăvă mică. Știe, că organizația partidului național român din comitatul nostru a fost disolvată, din motive prea bine cunoscute înaintea publicității. Până astăzi încă n'am fost reorganizați deși am urgitat aceasta în nenumărate rânduri.

În 8 Nov. să fac alegerile congregaționale. Am fost întrebat verbal și în scris din partea mai multor frați cari simțesc pe

deplin răspunderea mare, impusă de situația aceasta nesigură. În ce privește observarea unei anumite ținute în fața acestor alegeri.

Îmi iau voie să-le răspund pe aceasta cale și să rog pe toți românii sinceri aderenți ai partidului național român, să rămâne în absolută pasivitate. Alte dați e firesc să luptăm în toate direcțiunile și cu toate armele posibile, dar în situația de față n'am nădejdea, ca neorganizați să putem salva măcar cinstea steagului. Diciosământin la 1 Nov. 1913. *Dr. Romul Boila*, fost secretar al part. naț. român din com. Târnavei-mici.

Concurs. Pentru completarea parohiei Măhaciu, din protopopiatul Arieșului, se publică concurs până în 15 Noembrie 1913. Venitul congrual local face 423-58 cor.

Tot până la acest termen se curentează următoarele stațiuni învățătorești respective cantor-învățătorești:

Stațiunea de învățător din comuna Gaița de sus, districtul protop. Alba-Iulia. Stațiunea de învățător din Iclânz, districtul protop. Ludoș. Stațiunea de cantor-învățător din Sângeorgiu-de-câmpie, districtul protop. Pogăceaua. Stațiunea de cantor-învățător din Bercea, districtul protopopesc Almaș. Postul de cantor-învățător din Cooc, districtul protop. Ludoș. Stațiunea de învățător din Badurlău, districtul protop. Fărăgău. Stațiunea de învățător din Lechința-de-Murăș, districtul protop. Ludoș. Stațiunea de învățător din Cuteș, districtul protop. Almaș. Stațiunea de cantor-învățător din Murășancraiu, districtul protopopesc Aiud. Postul al doilea de cantor-învățător din Fărăgău, districtul protop. Fărăgău. Stațiunea de învățător din Biia, distr. protop. al Biiei. Postul de cantor-învățător din Bociu districtul protopopesc Morlaca. Postul de învățător din Sântimbru—Galtiu, distr. protop. Alba-Iulia, și postul de cantor-învățător din Ocișoara, districtul protopopesc Aiud.

Numirea contelui Czernin ca ministru la București. Știrea anunțată de noi în Nr. 107 al „Unirii” privitor la persoana noului ministru austro-ungar la București s'a adeverit, căci organul oficios publică decretul prin care contele Czernin e numit trimis extraordinar și ministru plenipotențiar pe lângă curtea din București. În același timp se acordă contelui Czernin titlul de conzilier intim.

Un rege ospital. Regele Angliei de bucurie că restaurarea noului său palat Buckingham a succes splendid, a oferit un banchet muncitorilor cari au săvârșit lucrările restaurării castelului. Între cei 510 lucrători, au fost zidarii, cărăușerii și zileri, cari toți fără deosebire au fost oaspeții regelui George în salonul frumos decorat al otelului „Holbone”.

Ca muncitorii să-și poată petrece nejenți, regele nu a luat parte la banchet, ci a fost reprezentat de castelanul curții regale Cappel, căruia i-a dat ordin să supravegheze petrecerea, însuși stând la o parte, ca astfel muncitorii să se aște bine. A mai ordonat, că — frac să nu fie la banchet — și așa afară de chelnerii cari au servit la masă în fracuri muncitorii au luat parte la masa regelui în haine de serbătoare.

Petreceri. Comitetul parohial român greco-catolic din Nușfalău Becleanului invită cu toată stima la sfințirea bisericii nou edificate din loc, ce va fi Duminecă în 9 Noembrie st. n.

Advocați noi. Dl. dr. Tit L. Triff, a depus cu succes cenzura de avocat în Târgu-Murășului.

— Dr. Enea Muntean fiul preotului Nicolae Muntean din Henig, fost elev și stipendist al școlilor noastre din Blaj, a trecut cu succes examenul de avocat la comisia din Târgu-Murășului.

— Dl. Dr. Teodor Giurgiu, din Aruncuta, a depus cu succes examenul de liberă praxă advocațională, la 29 Oct. a. c. în Târgu Murășului.

Felicitări.

Revărsări mari de apă în America. Din San-Salvador să anunță mari revărsări de ape, cari au cauzat pagube enorme. După știrile de până acum 54 e numărul oamenilor, cari au căzut jertfă catastrofei.

O știre senzațională. Din București să anunță că îndrăznețul aviator Pégoud, a cărui sboruri mortali cu capul în jos, au făcut peste tot locul o senzație extraordinară, la invitarea „Ligei naționale aeriene” cu prilejul marelui meeting de aviație pe care îl pregătește „Liga” va executa câteva sboruri în Capitala României.

Frații noștri de peste Carpați vor avea deosebitul prilej să admire acest senzațional sbor, unic în felul său și neîncercat până la Pégoud de nici un alt aviator.

Evadare din penitențiarul din Gherla. Din Dej să anunță, că din penitențiarul din Gherla au evadat 5 deținuți. Patru au fost prinși îndată și puși iarăși la răcoare, iar unul care a fost văzut sărind în Someș a reușit să o ia la sănătoasă, dar puțin timp s'a bucurat de sfânta libertate, căci poliția pornită pe urma lui l'a prins și pe el.

Știri aviatice. Din Berlin să anunță, că îndrăznețul aviator Pégoud face mare senzație prin bravura cu care în mai multe rânduri a sburat pe câmpul dela Johanistal.

Odată, pe când Pégoud se pregătea să-și ia sborul falnic, pe neașteptate a apărut în aer renumitul pilot german Friedrich cu o mașină sistem Etrich făcând mai multe virajuri splendide, când deodată a încercat un salt mortal la Pégoud, care i-a și succes.

MAI NOU.

Episcopul Hossu reîntors acasă.

Aflăm că Ilustritatea Sa episcopul Gherlei s'a reîntors din călătoria făcută la Roma. La reședință a fost primit de cler și popor cu mare entusiasm. Avem întemeiate nădejde, că Ilustritatea Sa. a întreprins energie în favorul grabnicei revizuirii a odioasei bule Christifideles. În drumul spre casă a venit Preasfinția Sa cu Monsignore Enrico Benedetti, consultor la S. Congr. de Propaganda Fide, secția ritului oriental, un devotat prieten al românilor și în special a bisericii noastre gr.-cat. românești, care va cerceta și Blajul și se va interesa cu deamănuntul de așezămintele noastre culturale de aici.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

La parohia din jos, din Băleni, e preot Mihail Hotea, preot mai tânăr, care pare destul de agil și bun român.

În parohia din jos se mai amintesc înainte de cel prezent preoții: Juga Lupul la 1744, Juga Elias la 1771—1778, Bondor Lupu 1791, Alexa Kiss până la 1810, dela 1814—1838 Simion Bondor, dela 1839—1879 Ioan Tomaiață, dela 1879—1902 Ioan Coman, dela 1902—1905 Alexandru Coman. Sunt cam încurcate datele în cartea Rev. vicar.

În parohia de sus: Georgiu sau Lupu Bondor 1790—1828, Simion Bondor fiul 1828—1848. Dela 1848—1852 au administrat parohia Ștefan Simeon din Vișeu de jos și Ioan Tomoiagă din parohia de jos. Dela 1852—1869 Demetriu Anoca, 1869—1901 Mihail Papp, iar dela 1901 Vasiliu Vlad. (Tit Bud: Date istorice pag. 59).

Trecând la mijlocul satului podul de lemn de peste Iza mergem pe un drum rău, bun pentru un stomah plin, la biserica din parohia de jos a Bilenilor. Așteaptă preoții locali în frunte cu vicarul Tit Bud, a cărui nepoată o ține în căsătorie preotul Mihail Hotea.

Biserica și locuitorii.

Biserica e veche, strimțată, nu poate cuprinde atâta mulțime, *nici a 5-a parte din o singură parohie*. Credincioșii sunt boeri în stare bună după împrejurări. Cel puțin ca în cele mai multe parohii din Ardeal sunt mai bine situați. În parohia de jos sunt 1423 suflete, în cea de sus 1476 având aceasta și 321 Evrei. Are de sigur și parohia de jos, dar în conscrierea ultimă a acesteia nu se indică. În conscrierea oficială din 1910 se arată în întregă comuna 465 Evrei, cum se vede deci în parohia de jos sunt mult mai puțini, căci cade de o latură de drum. Români erau arătați atunci 2779, iar gr.-cat. 2782. Se vede, că 3 gr.-cat. români, căci ruteni nu sunt în comună, s'au mărturisit de maghiari, cari sunt cu toți 19. Evreii și aici se mărturisesc de nemți (?). Dintre toți locuitorii știu vorbi ungurește 153, iar a scrie și ceti 407. Sunt și între Evrei mulți analfabeți, ca și în Săcel, unde dintre toți locuitorii numai 399 știau scrie și ceti, iar ungurește a vorbi 268. Numărul caselor e 685, aproape exclusiv de lemn. Ceva interesent e, că în 1910 erau cu 49 femei mai multe decât bărbați.

Sta liturghie se celebrează sub un șopru «coleșna» cum se spune în Maramurăș, făcută anume spre acest scop. Altarul e înfrumusețat cu frumoase flori și lucruri de mână ale dnei pretaesă Maria Hotea n. Kováts și ale dșoarei Cilica Kováts din Bârsaua. Au fost de față la s. liturghie peste 1300 credincioși S'au mărturisit și cuminecat puțini. La sărutarea s. cruci s'au prezentat 1250.

Dela biserica veche de 7 stânjini lungime, 3½ lățime dedicată s. Nicolae cu boltitură de scânduri, 11 ferestri, având 2 strașine și 2 rânduri de ferestri provăzute cu țitini și vârteje mergem la casa parohială spațioasă cu odăi luminoase, frumoase, foarte bine și cu gust aranjate, pline de covoare maramureșenești, cari fac cinste țărâncelor maramurășene și doamnei preotesă Hotea. Luând numai omenește lucrul, dacă n'ai avea credința, par' că te-ai simți mai bine aici, decât la bisericuța cea veche. Ospitalitatea încă nu lipsește, de ceea ce sunt vestite

fetele preotului Kováts din Bârsaua. Ba ca să ne facă o plăcere deplină și să arete, că știu vorbi și vorbesc și românește, s'au silit să vorbească numai românește. Dșoara Cilica și când a agrât-o cineva mai mare după datina de mai înainte ungurește a răspuns românește, iar dacă respectivul a tot continuat ungurește privea cam jenată în jur, că trebuie să-i urmeze exemplul.

Vizitația canonică în parohia de jos.

Se face vizitație canonică. Membrii curatoratului sunt: George Vlad I. Dănilă, Demetriu Kiss, Toader Vlad, Petru Juga, Dum. Grad, Dum. Kiss, Vas. Vlad a Comănesii, Vas. Juga a Ilișchii și Ion Vlad Duhatco în senatul școl. Protocolul esibitor e din 1905, a ședințelor curatoratului din 1906, protocol despre predici, cateheze din 1906, matriculele botezărilor din 1790, a cununaților, morțiilor din 1827, actele în arhiv din 1867, ziarul bisericii din 1905. Averea bisericii în bani 12778 cor. 28 fil., cari sunt în obligațiuni private împrumutați cu 8% dar nu se încasează regulat. În hârtii de valoare 100 cor. Porțiunea canonică 42 jughere 367 st. □. Contribuția o plătește biserica.

Casa parohială de lemn cu 5 încăperi, șură, grajd cu 3 despărțăminte. Școala de piatră, nouă, corespunzătoare legii, n'are toate rechizitele prescrise. — Școală de stat este și aici ca și în Săcel. Ajutor de stat au cu toate aceste și învățătorii confesionali din ambe parohiile, ca și toți în întreg Maramurășul. Iarăș o specialitate maramurășană. — Casa docentală cu 3 încăperi. Toate sunt asigurate la Transilvania. Grădina de pomărit comunală, 5 cruci în hotar susținute de credincioși.

Preotul are lectical 2 cor. În 31 Dec. 1912 sunt consacrate în parohie 304 familii. În mormântare mare 8—16 cor., a pruncilor 3 cor., s. liturghie 1 cor., feștanie mare 2 cor., cea mică 1 cor., cununie 5 cor., deslegare mare 2 cor., botez 80 fil., maslu 2 cor., dimissional 1 cor.

Cantorul dela prohod mare 4 cor., cel mic 1 cor., la missă 40 fil., la cununie 1 cor., feștanie 1 cor., la maslu 60 fil.

Preasfinția Sa părea după vizitație obosit. Cu toate acestea cu atâta amabilitate stă la dispoziția oamenilor, că te uimește. Nu fuge de credincioși căutându-și comoditatea proprie. E un adevărat păstor și părinte. Chiar despre păstorul bun a ținut și predica la sta liturghie purcezând din textul Evangheliei zilei: «*Lui Isus i-s'a făcut milă de popor, căci era tulburat ca și o turmă fără păstor*». Mat. 9, 36. A arătat calitățile unui păstor bun.

După dejunul dela 1 oră deși obosit a fost chemat la un bolnav, asupra căruia a cetit rugăciuni. Acela i-a dat 10 cor., iar arhiereul i-a predat preotului.

Biserica Nistoreștilor.

La 2½ ore mergem la biserica din parohia de sus, la cea a Nistoreștilor pe un drum și mai rău. Pe arhiereu îl însoțește protopopul tractual, Rs. Dr. Oct. Domide, Dr. Vasile Moldovan. Dr. Alex. Gheție rămâne la casa parohială pentru îndeplinirea vizitației canonice. Celor-alții li-se pare prea greu drumul până la biserică. Casa parohială e mai frumoasă și ca cealaltă, cu 7 încăperi, zidită la 1908. Biserica e zidită la 1650, cum arată inventariile vechi și inventarul din 1 Iunie a. c. în onoarea stului Nicolea. — Nici la aceasta, nici la cealaltă nu convin datele zidirii, ce se află în inventarii, cu cele dictate în șematismul diecesan din 1906. În acesta se spune, că ar fi zidită la 1680, iar cealaltă la 1736. Tit Bud în «Date istorice» pag. 58 pune prima la 1680, iar a doua la 1722, după invazia Tătarilor.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

Lytton Bulwer.**Ultimele zile ale oraşului Pompei.**

— Roman. —

In româneşte de: **AUREL B. GAJIA.**

(Continuare). (27)

— Bine, dar cel puțin atâta să faci, să predai cuiva o epistolă. Pentru așa ceva nu te va omorî stăpânul.

— Epistolă? Cui?

— Pretorelui.

— Nu! Pot să mă citeze și pe mine de martor, apoi sclavii totdeauna o sfârșesc cu moartea.

— Scuză-mă, nu m'am cugetat la pretorul. Vreau să te trimit la altul, la Sallustius.

— Ce vrei dela el?

— Glaucus mi-a fost stăpân bun. M'a cumpărat pe bani scumpi și acum el e judecat la moarte. Nici când nu voi mai simți bucurie, dacă în ceasul lui din urmă nu voi putea comunica durerea și iubirea, că și la el se cugetă cineva. Sallustius e prietinel stăpânului meu și îi va preda scrisoarea.

Sophia sta pe gânduri.

— Cugetă-te la libertatea ta — zise Nydia. Cu prețul acesta bagatel poți să fi liber. Intr'o jumătate de ceas poți să isprăvești totul. Doar nu renunți la libertatea ta, când o poți câștiga așa ușor?

Sophia se cugetă tot mai mult.

După un timp mai îndelungat zise:

— Dă-mi juvarele, duc epistola.

Aduse un papyrus și Nydia îi dicta epistola. Sclavul n'a înțeles nimic din conținutul aceleia.

Apoi o împătură și o predete servitorului, care se depărtă, dar închise mai înainte ușa cu grijă. Cheile și le-a pus la brâu, grăbi în odaia sa, își luă mantaua cea lungă, și ieși pe poarta din dos a casei, neobservat de nimeni.

Ajunse repede la casa lui Sallustius. Portarul i-a spus, să lase epistola, căci nu-l poate lăsa să intre la stăpânul lui. Și în adevăr Sallustius într'atâta era de supărat pentru moartea lui Glaucus, încât a dat poruncă portarului, să nu dea voie nimănui să intre.

— Trebuie să o predau eu — zise sclavul.

— Bine! Vino dar.

Sophia află pe stăpânul casei la masa încărcată. Sallustius se mângăia cu vin din Falernum.

— Cine ești? — îl întrebă Sallustius.

— Am adus epistola asta. Răspuns nu am să aștept și Sophia se depărtă, acoperindu-și fața tot mai mult cu haina lui largă, ca nu cumva să-l cunoască.

— Mergi! — zise Sallustius. — Nu vreau să mă conturbe nime în durerea mea.

Sophia se depărtă.

— Ai de gând să citești epistola? — întrebă libertinul.

— Epistola? Ce epistolă? — zise epicureul. Dar acum e vremea de a citi epistola? Cum se nimerește asta cu durerea mea: Oh, scumpul meu Glaucus! — E grozav!

— Așezați-l în pat — zise libertinul scivilor. — Aceștia îl ridicară și-l duseră în dormitorul său.

Intr'aceea Sophia se grăbi spre casă. În cale ajunse aproape de amfiteatru. În fața lui venia o mulțime imensă, care îi sili să meargă alături cu ceilalți.

— Ce se petrece aici? — întrebă de un vecin al său. Unde merge mulțimea? Dar nu împarte vre-un patron bogat ceva milă?

— De unde, prietene! — Nobilul Pausa, a dat poporului permisiune să priviască fiarele sălbatice flămânzite. Pe Hercule! Știu pe doi oameni, cari în ziua de mâne nu se vor bucura de acestea fiare.

— Asta va fi ceva interesant! — zise sclavul. Dar pentru că mâne nu pot merge, voi privi azi animalele sălbatice.

— De sigur, doar în Pompei nu poți vedea zilnic tigri și lei, — zise noul cunoscut.

Mulțimea ajunse acum la un loc larg.

Dintre glasurile multe se auzi unul: N'am zis eu, că vom căpăta pradă pentru bietul leu și când colo și tigrul capătă pradă. Ah, de-ar veni odată ziua de mâne!

Mulțimea ajunse la închisoarea fiarelor.

Sophia își făcu drum cu forța și ajunse între cei dintâi.

Privia cu satisfacție la ele. Leul pe care l-au flămânzit mai multă vreme se plimba furios prin închisoarea sa strimată. Ochii îi schinteiau de furie și de foame.

Tigrul din contră, era liniștit și nu-i păsa de mulțimea ce îl admira.

— În amfiteatrul din Roma, niciodată n'am văzut un animal mai sălbatic decât acesta, zise un gladiator robust, ce sta de-a dreapta lui Sophia.

— Aproape mă rușinez de mine, când văd aceste brațe puternice — zise Sophia, unui tinăr svelt din apropierea lui.

— Ai dreptate, Lydon — răspuse gladiatorul. Așa ceva simt și eu.

— Și dacă mă cuget — adause Lydon — că acestei fiare turbate îi vor arunca pe tinărul grec, pe care l-am văzut numai în zilele trecute în deplină vigoare?..

— Și pentru ce? — mormăi Niger. Câți gladiatori au trebuit să lupte cu fiarele, pentru plăcerea împăratului. Pentru ce n'ar putea ajunge acolo și unul bogat, dacă e ucigaș. Pentru aceea există legea.

— Mulțămesc zeilor — zise Lydon — că nu trebuie să mă lupt cu leul sau cu tigrul. Așa-i Niger?

— Tu încă ești periculos, Niger. Cei din jurul lui îi admirau musculatura.

Lydon se depărtă.

— Imi va fi de folos — se gândi Sophia luându-se după el. Oamenii se feresc de gladiatori, iar eu voi fi tot pe urma lui.

Fiul lui Medon străbătu repede prin mulțimea, ce-l cunoștea.

— Iată, tinărul Lydon! E voinic ferior! Măne și el o să se lupte — zise unul.

— Și eu zic așa — adause celalalt.

— Noroc, Lydon — strigă după el, un al treilea.

Lydon s'a făcut gladiator, căci îi plăcea cariera asta. Și totuși mulțimea îl privia cu alți ochi.

Niger! — zise repede, îndată ce ieși din mulțime. De multeori ne-am certat, dar cu toate acestea nu suntem dușmani. Măne

unul din noi o să-și lase falcile în arenă. Dă-mi mâna!

— Bucuros! — răspuse Sophia.

— Ce nebun e acesta? Credeam, că Niger e în urma mea. N'am nimic cu tine.

— Sigur, tu te cugești acum la lucruri serioase — zise sclavul. Am auzit, că mâne vei avea prima luptă în arenă. Sunt sigur, că o să mori acolo.

— Asta și-o doresc ție — răspuse Lydon. Eu încă nu vreau să mor. Cred, că încă n'a bătut ceasul meu.

— Acela ce se joacă cu moartea, e pregătit pentru fiecare minut — zise Sophia. De altcum ești tare voinic. Zeii să te binecuvinte.

Sclavul s'a întors apoi și a plecat spre casă.

— Doar nu vor fi presemne triste vorbele omului ăstuia? — se cugetă Lydon. — Până acum m'am socotit numai la aceea, că am să măntuiesc pe tatăl meu și că brațele mele au să se lupte. De moarte nici nu mi-am adus aminte. Sermanul tatăl meu! Ai un singur copil și de se va întâmpla, să cadă și acela?!

Deodată l-a cuprins frica, mai ales, când zări pe tatăl său în colțul străzii. Bătrânul Medon se apropia încetinel. Cârja de care se răzima îi tremurâ în mână. Părea bătrân și muncit de gânduri. Lydon se opri câteva minute. Înțelese îndată ce-l aduce pe bătrânul aici, așa de târziu.

— De sigur mă caută pe mine! S'a spăriat, căci creștinul Olinthus a blăstămat arena și de atunci tatăl meu urește și mai mult acest loc. Vine să mă rețină dela luptă. Trebuie să-l încunjur. N'aș putea să mă opun dorinții și lacrimilor lui.

Se întoarse repede și a plecat în direcție contrară. Nu s'a oprit până ce nu ajunse pe o colină, de unde i-se deschise o frumoasă priveliște spre cele mai însemnate strade ale orașului. — Străzile luminate de lună erau mai liniștite ca altădată, căci mulțimea locuitorilor din ele se duseră deja către amfiteatru. Vântul serii aducea șoșotul mulțimei până pe colină. Lydon își întoarse privirea dinspre locul unde văzu arzând o faclă roșietică, apoi rămase liniștit, împăcându-se cu situația.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.**A apărut:**

Pregătire la moarte de Sf. Alfons Maria de Ligouri, tradusă de Societatea Inocențiu Micu Clain a clericilor noștri din Blaj, ediția II. Din introducerea ce se face acestui op binevenit, reținem următoarele:

Primirea călduroasă, ce s'a făcut acestei cărți, mai ales din partea preoțimii, dovedește, că traducerea noastră face bună slujbă la îngrijirea sufletească.

Sprîjiniți pe aceasta credință, precum și pe îndemnul mai multora, ne încumetăm să o scoatem în a doua ediție cu unele schimbări.

I-am dat un format mic, simpatic, așa că poate fi purtată, ca o cârtică de rugăciuni. Am omis unele texte, a căror rost era să explice citate din sf. Scriptură și din sf. Părinți, dar cari de fapt mai mult re-

pețiau acelaș lucru, aproape cu aceleaș cuvinte, decât să dea deslușiri și să arunce lumină asupra înțeleșului, destul de clar din citate.

Ne-am îngrijit apoi de un limbaj simplu și mai apropiat de înțeleșul tuturor.

La toate aceste modificări am avut în vedere cele mai nouă ediții ale traducerii germane și italiene.

Răsplata muncii noastre să ne fie mângâierea, că s fletele credincioase au tras folos pe urma ei.

Notăm, meditațiile din acest volum asupra diferitelor momente din viața omenescă și asupra morții sunt tot atâtea perle ale gândirii înalte creștinești. Preoțimea, care și până acuma a întrebuițat cu atât zor învățăturile cuprinse în acest volum, va avea în ediția a doua cartea revizuită și îndreptată.

A apărut în Făgăraș în tipografia lui Constantin Popp.

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. V. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Elemente de igienă,

referitoare la biofiziologia anatomică de **Dr. V. Hâncu**, medic arhidiecezan, — Blaj.

E o lucrare absolut trebuincioasă pentru fiecare om cu carte. — Prin nenumăratele ilustrațiuni dă o iconă foarte intuitivă asupra organismului omenesc. Lucrarea aceasta, care umple o lacună de mult simțită, a fost apreciată și întimpinată pe piața cărților într'un chip din seamă afară elogios.

Se află de vânzare la autor și la *Librăria Seminarială din Blaj* (Balázsfalva). Prețul 1'50 + 10 fil. porto.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9'50 cor.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Yespus de ieftin.

710 obiecte pentru numai 3'75 cor.

Un colan elegant, aurit, dimpreună cu catenă frumoasă, umblă regulat, cu garanță de 3 ani. — Cămășă de mătăsă pentru bărbați. Un ac de cusut din metal masiv. 3 batiste fine. Un ciorăniș imitație de piatră prețioasă. O cigareta din chihlibar. O oglindă admirabilă de pusunar. Fotograf la moment. Un scobitor care stă din 4 părți. Un broș pentru deșeurile de butate. O păreche bumbi de mătăsă dublu «Ideal», cu închizătoare de metal. Un album de tipuri foarte frumos, cu diferite tipuri, cele mai frumoase din lume, de cari trebuie să se intereseze oricine. Un colan de dame foarte frumos din mărgean oriental, nefrângăcios. 20 obiecte fine de corespondență și încă alte 610 obiecte, foarte necesari la casă. Toate laolaltă, dimpreună cu ceasornicul, carele singur plătește atât, costă numai 3'75 cor. Se spedează prin rambursă de către Casa de export

„LOUVRE“

F. Windisch, Krakau Nr. M/34.

NB. Schimbul admis, sau banii returnați.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44.68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2'20 cor.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1-5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67

Capitale asigurate pe viață achitate 5,458,689.43

Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 183,667,241.—

„ viață „ 11,740,710.—

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Perseane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

113 87-?

A APARUT și se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*:

A N T O L O G I O N

S A U

M I N E I U L,

carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților preste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,

TOMUL I. legat în piele, cu copcii face 32 cor.

„ II. III. legat în piele, cu copcii face 78 cor.

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor. — Toate trei tomurile legate în 2 volume cu călcăiu de piele fac 100 cor.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.